

8. Аникин Б. А. Аутсорсинг : создание высокоэффективных и конкурентоспособных организаций [Текст] / Б. А. Аникин. – М.: Инфра – М, 2003. – 187 с.
9. Ивлев А. Г. Аутсорсинг организационного развития / А. Г. Ивлев // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://quality.eup.ru/index.php>
10. Бравар Ж.-Л. Эффективный аутсорсинг / Ж.-Л. Бравар, Р. Морган. – Баланс Бизнес Букс, 2007. – 288 с.
11. Микало О. І. Підходи до визначення терміна «Аутсорсинг» / О. І Микало // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://economy.kpi.ua/files/files/22_kpi_2010_7.pdf.
12. Благоразумова О. В. Аутсорсинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності торгового бізнесу / О. В. Благоразумова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.htei.org.ua/sites/default/files/83/2017/autsorsing_yak_instrument_pidvishchennya_konkurentospromozhnosti_torgovogo_biznesu.pdf
13. Мельник М. А. Аутсорсинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності машинобудівного підприємства / М. А. Мельник, Т. А. Кальна // Економічний аналіз : зб. наук. праць. –Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка», 2016. – Том 24. – №2. – С. 98-105.
14. Кошкарьова Є. Л. Сучасні тенденції світового ринку ІТ-аутсорсингу / Є. Л. Кошкарьова // Вісник Харківського національного університету ім. Каразіна. – 2016. – Вип. 91. – С.153–160.

Рецензент д.е.н., професор Ковальська Л.Л.

УДК 336.64

Пінчук С.С., к.е.н., доцент

Андрейцева І.А., магістрант

Державний університет інфраструктури та технологій

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

У рамках дослідження розглянуто особливості фінансування підприємств будівельного комплексу України, доведено, що формування фінансів підрядних будівельних організацій відбувається аналогічно фінансам промислових підприємств, а в процесі управління ними центральне місце займає тривалість виробничого циклу та своєчасність передачі готового об'єкта замовникові за чітко встановленим законодавством порядком. Розглянуто структуру активів і пасивів будівельних організацій з погляду золотого правила фінансування, виявлено та висвітлено основні чинники впливу на фінансування будівельних підприємств, основні джерела формування фінансових ресурсів.

Ключові слова: будівельна організація, фінансування, підрядник, замовник, джерела, чинники.

Pinchuk S., Andreytseva I.

FINANCING FEATURES ENTERPRISES OF UKRAINIAN BUILDING COMPLEX

The study examines the peculiarities of financing the enterprises of the construction complex of Ukraine, it is proved that the formation of finance of contracting construction organizations takes place similarly to the finances of industrial enterprises, and in the process of management of them the central place occupies the length of the production cycle and the timeliness of the transmission of the finished object to the customer in accordance with the procedure established by law. The structure of assets and liabilities of construction organizations from the point of view of the golden rule of financing is considered, the main factors influencing the financing of construction enterprises, the main sources of financial resources formation are revealed and highlighted.

Keywords: building organization, financing, contractor, customer, source factors.

Пінчук С.С., Андрейцева И.А.

ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ

В рамках исследования рассмотрены особенности финансирования предприятий строительного комплекса Украины, доказано, что формирование финансов подрядных строительных организаций происходит аналогично финансам промышленных предприятий, а в процессе управления ими центральное место занимает длительность производственного цикла и своевременность передачи готового объекта заказчику в соответствии с четко установленным законодательством порядком. Рассмотрена структура активов и пассивов строительных организаций с точки зрения золотого правила

финансирования, выявлены и освещены основные факторы влияния на финансирование строительных предприятий, основные источники формирования финансовых ресурсов.

Ключевые слова: строительная организация, финансирование, подрядчик, заказчик, источники, факторы.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її з важливими науковими та практичними завданнями. Будівельна галузь посідає важливе місце в національній економіці, створюючи нові робочі місця та забезпечуючи необхідними засобами відтворення домогосподарства і підприємства. У будівельному процесі задіяні суб'єкти господарювання супутніх галузей економіки та значна частина населення України. Для забезпечення ефективного функціонування будівельних підприємств необхідне стабільне фінансування їх діяльності яке є «фундаментом» для результативної діяльності будівельного комплексу. Оптимальне фінансування сприятиме безперервності процесу будівництва, нарощуванню його обсягів, зростанню продуктивності праці, зниженню собівартості будівельної продукції, що буде створювати умови для одержання максимального прибутку та подальшого розвитку будівельних підприємств.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання фінансування підприємств постійно привертає увагу значної кількості науковців, таких як: Буряк Л.Д., Білик М.Д., Давидова Л.В., Ільмінська С.А., Мочерний С.В, Павліковський А.М. [1-4, 7] тощо. Дослідженню особливостей фінансування будівельних підприємств були присвячені праці Лесько М.В. [6], Підлісної О.А. [8], Рибак А.І. [9], Кучеренко І.М. [5], Шевченко А.О. [11] та інших вчених.

Незважаючи на чималу кількість наукових робіт присвячених даній проблемі, існують дискусійні питання щодо особливостей формування фінансових ресурсів будівельних підприємств та джерел їх формування.

Цілі статті полягають у розкритті сутності та специфічних особливостей фінансування підприємств будівельного комплексу України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Будівельні підприємства мають особливу організацію фінансової роботи, що пояснюється тим, що крім будівельних робіт виконуються і інші, такі як проектування, інженерні дослідження, тощо, крім того, такі підприємства можуть виготовляти будівельні матеріали, працюючи як промислові підприємства.

Будівельні підприємства, функціонують на договірних засадах, за кошти замовника, який фінансує будівельні роботи, а у процесі будівництва приймають активну участь два види фінансів: фінанси підрядника та фінанси замовника. Фінанси замовника (інвестора) використовують для здійснення витрат в новостворювані основні засоби, або такі, які реконструюються, розширюються, модернізуються. Основним джерелами фінансування в цьому випадку, крім інвестиційних ресурсів, є амортизаційні відрахування, прибуток від основної діяльності підприємства, ресурси отримані в результаті економії від зниження собівартості будівельно-монтажних робіт, довгострокові кредити банку, асигнування з бюджету та інші.

Формування фінансів підрядних будівельних організацій відбувається аналогічно фінансам промислових підприємств, а в процесі управління ними центральне місце займає тривалість виробничого циклу та своєчасність передачі готового об'єкта замовникові за чітко встановленим українським законодавством порядком. Процес передавання об'єкта будівництва безпосередньо завершується підписанням акту про прийняття та передачу його в експлуатацію.

Розглянемо структуру активів (майна) та пасивів (джерел його формування) будівельних підприємств України протягом 2013–2016 рр. та порівняємо їх з підприємствами інших сфер реального сектору економіки (рис. 1).

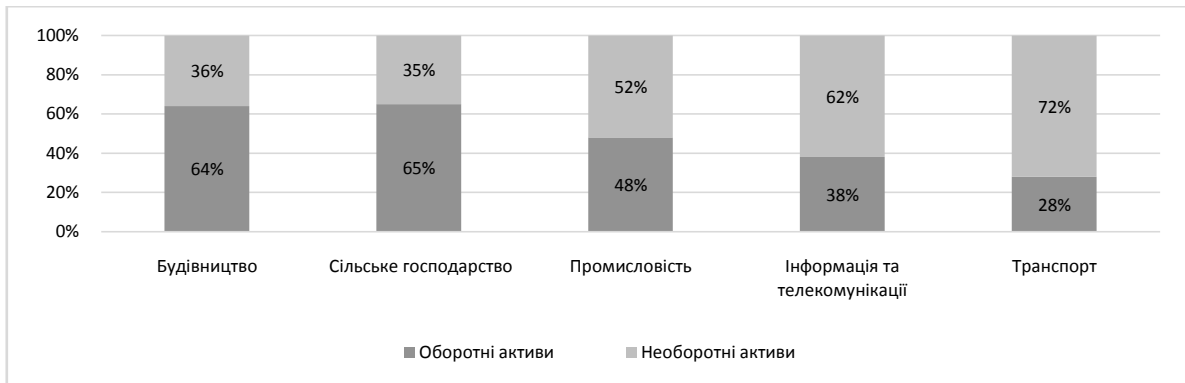

Рис. 1. Структура активів підприємств реального сектору економіки України протягом 2013–2016 рр.

Джерело: складено автором на основі даних [12]

Що стосується структури активів будівельних підприємств, то частка оборотних активів таких підприємств значно вища ніж на транспорті, промисловості та навіть у сфері інформації та телекомунікації, і майже у два рази перевищує частку необоротних активів: 64% проти 36%.

Наявна структура активів будівельних підприємств обумовлена впливом наступних чинників:

- обсягом та станом дебіторської заборгованості підприємств будівельної галузі;
- надмірним зростанням частки запасів у вигляді будівельних матеріалів, деталей, споруджень до встановлення, тощо;
- значною часткою зносу основних засобів будівельного підприємства;
- фізичним станом необоротних активів (наприклад, застаріле або пошкоджене устаткування, що зменшує його корисність) тощо.

В пасиві балансу підприємства відображаються джерела фінансування за рахунок яких сформовано його майно. Для підприємств будівельної галузі характерною є незначна частка власного капіталу (на рівні 11%) та значна позикового (89%), з перевагою поточних зобов'язань (рис. 2).

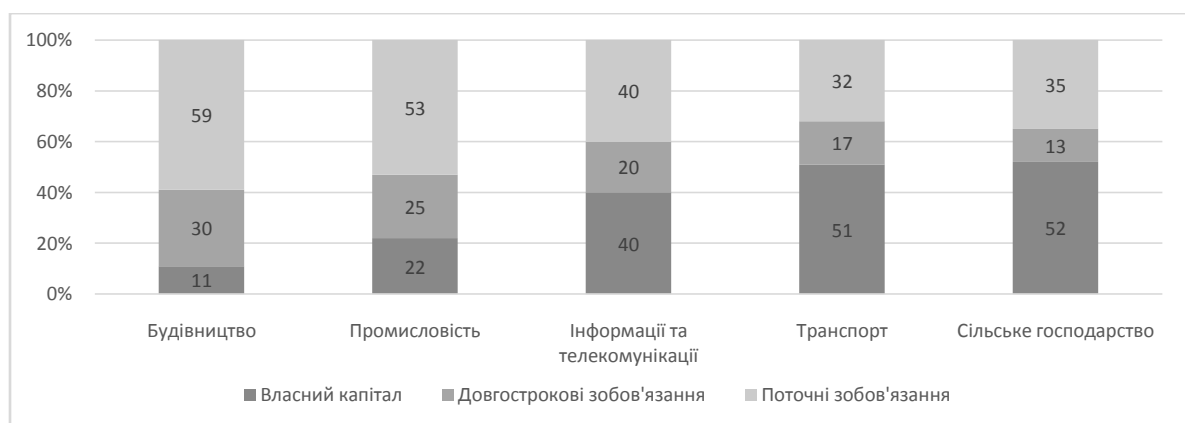

Рис. 2. Структура пасивів підприємств реального сектору економіки України протягом 2013–2016 рр.

Джерело: складено автором на основі даних [12]

Проведений аналіз демонструє, що будівельні підприємства використовують для фінансування своєї діяльності велику частку зовнішніх вливань, як короткострокових так і довгострокових. Тому оптимізація наявних джерел для одержання високих

фінансових результатів та виконання поставлених задач є необхідністю: будівельному комплексу сьогодні потрібні вагомі інвестиційні ресурси, результативні джерела та механізми їх залучення.

Необхідною та обов'язковою передумовою для формування оптимальної структури джерел фінансування є деталізований аналіз можливого обсягу залучення фінансових ресурсів із внутрішніх (власних) та зовнішніх (залучених) джерел. Слід відмітити, що порушення такого оптимального співвідношення відображується на фінансовому стані підприємства.

Значний вплив на фінансове забезпечення діяльності будівельного підприємства справляють наступні фактори:

- невпорядкованість нормативно-правового та методичного забезпечення управління будівельною діяльністю, невідповідність сучасним вимогам господарювання;

- недосконалий менеджмент, дублювання функцій на різних рівнях управління;

- специфічність діяльності будівельної галузі (залежність від кліматичних, сейсмологічних умов, значна тривалість операційного циклу, особливості будівельного процесу);

- наявність значної кількості конкурентів;

- висока ймовірність банкрутства будівельних підприємств;

- нестійкість доходів і порівняно мала прибутковість;

- наявність точного та обґрунтованого фінансового планування;

- необхідність великих обсягів фінансових ресурсів на тривалій часовий період;

- нерозвиненість інформаційної інфраструктури тощо.

Важливо зазначити, що для будівництва характерним є існування специфічного зовнішнього джерела фінансування – іпотечне кредитування. До того ж у будівельній галузі діє впливовий інвестор у вигляді держави, який може володіти фінансовими ресурсами та надавати їх для фінансування немалих будівельних проектів за мінімальну плату або зовсім безкоштовно.

На формування фінансових ресурсів будівельними підприємствами з тих чи інших фінансових джерел значний вплив справляють обсяги їх діяльності та рентабельність, а саме: в структурі джерел будівельних організацій які мають більш високі показники рентабельності переважають власні кошти, а використання значної частки позикових коштів (довгострокове позикове фінансування) притаманне для великим будівельним компаніям [11].

Підприємства будівельної галузі на сьогоднішній день є переважно фінансово нестійкими, що обумовлено, в першу чергу, зростаючою часткою дебіторської заборгованості та незначною часткою власного капіталу. Так, за даними Держкомстату України [12], наявна тенденція до зменшення обсягу будівельних робіт у 2013–2014рр.: будівельними підприємствами України виконано робіт на суму 58586,2 млн. грн та 51108,7 млн. грн відповідно; у 2015 р. на суму 57515,0 млн. грн., у 2016 р. на суму 73726,9 млн. грн., а у 2017 р. – 105682,8 млн. грн. тобто спостерігається позитивна динаміка зростання. Індекс будівельної продукції у 2015 р. становив 87,4%, а у 2016 р. – 117,% та у 2017 р. – 126,3%; будівництво будівель скоротилось до 79,6% у 2014 р., у т.ч. житлових і нежитлових – на 6,6% та 32,2% відповідно; будівництво інженерних споруд зменшилося на 32,3%; нове будівництво, реконструкція та технічне переозброєння склали 83,2% від загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонт – 8,7% та 8,1% [14]; у 2016 – 2017рр. індекс будівельної продукції зростає за всіма видами.

Розглянемо структуру активів та пасивів будівельних підприємств з погляду золотого правила фінансування, або узгодженості (конгруентності, паралельності) строків. Структура балансу підприємства за зазначеним правилом, має бути такою, щоб термінові зобов'язання відповідали визначеній групі активів за ліквідністю для

забезпечення своєчасного їх погашення, що буде сприяти достатньому рівню платоспроможності та ліквідності підприємства.

Золоте правило можна представити у вигляді таких нерівностей:

$$\frac{\text{Довгострокові активи}}{\text{Довгострокові пасиви}} \leq 1 \quad (1)$$

$$\frac{\text{Короткострокові пасиви}}{\text{Короткострокові активи}} \geq 1 \quad (2)$$

Відповідно проведеного структурного аналізу підприємств будівельної галузі протягом 2013–2016 рр. маємо: власний капітал – 11%, довгострокові зобов'язання – 30%, поточні зобов'язання – 59%, необоротні активи – 36% та оборотні активи – 64%. Розглянута структура демонструє не відповідність золотому правилу фінансування, і тому для будівельних підприємств є притаманним низький рівень ліквідності та платоспроможності та значна потреба у власних фінансових ресурсах.

Висновки. Будівельна галузь виступаючи однією з ключових у сучасній економічній системі та функціонуючі в умовах жорсткої конкуренції, високого рівня непередбачуваності фінансових результатів, необхідності залучення значного обсягу фінансових ресурсів на тривалий період вимагає раціональної структури їх формування.

Основними чинниками які впливають на фінансове забезпечення будівельних підприємств є такі які стосуються специфіки будівельних процесів та управління ними, урегульованості нормативно-правового забезпечення діяльності в галузі, її високої капіталомісткості, наявності значних фінансових ризиків здійснення будівельної діяльності, специфічних джерел та механізмів планування і залучення фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Буряк Л.Д. Особливості формування фінансових ресурсів суб'єктів малого підприємництва / Л.Д. Буряк, А.М. Павліковський // Формування ринкової економіки – 2011. – Ч. 2. – Вип. 26. – С. 367-377.
2. Білик М.Д. Бюджетування у системі фінансового планування / М. Д. Білик. // Фінанси України. – 2004. – № 3. – С. 97-109.
3. Давидова Л.В. Фінансові ресурси та їх роль в забезпеченні фінансової стійкості підприємства / Л.В. Давидова, С.А. Льмінська // Фінансова аналітика: проблеми та рішення. – 2008. – № 12. – С. 74- 81.
4. Гладченко Л.І. Щодо механізму фінансового результату і податку на прибуток підприємства будівельної галузі / Гладченко Л.І., Єрмоїна І.О. // Науковий вісник Міжнародного Гуманітарного Університету – № 6 – 2013 р. – С. 108-112.
5. Кучеренко І.М. Кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операції з нерухомістю // Університетські наукові записи. – 2014. – №2. – ст. 102-106.
6. Лесько М. В. Проблемні питання фінансового забезпечення діяльності компанії у сфері будівництва / М. В. Лесько // Економіка та підприємництво: зб. Наук. Праць молодих учених та аспірантів – 2008. – Вип. 21. – С. 279–289.
7. Мочерний С.В. Сутність фінансів у контексті економічних відносин / С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.Я. Плахотнюк. // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 16-22.
8. Підлісна О.А. Фінансовий потенціал будівельних підприємств: формування та управління / О.А. Підлісна, О.О. Подлесна // Ефективна економіка. – 2014. – № 5 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2983>.
9. Рибак А.І. Аналіз механізмів фінансування будівельних проектів в галузі житлового будівництва Частина 1. Державні програми та фінансування / А.І. Рибак, І.Б. Азарова // Управління розвитком складних систем – 2014 – № 17 – С. 52-60.
10. Рожкова К.О. Аналіз бюджетів будівельних проектів / К.О. Рожкова, А. Ю. Клименко // Вісник Криворізького національного університету. – 2011. – № 29 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zavag.com/docs/1300/index-66533.html>
11. Шевченко А.А. Формирование структуры капитала субъектов строительно-подрядной деятельности: дис. ... кандидата экономических наук: 08.00.10 / Шевченко Анастасия Александровна; – Ростов-на-Дону, 2014. – 167 с.
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Рецензент д.е.н., доцент Кравченко О.О.